

BAS VAN DER WAL:

NIET MÉÉR MONITOREN, VOORAL ANDERS EN BETER

Met en monitoren. Waterschappen lopen er niet warm voor, want het verzamelen en analyseren van meetgegevens voor het waterbeheer is vaak een tijdrovende, intensieve en kostbare aangelegenheid. Maar watersysteemcoördinator Bas van der Wal zet dat graag in een ander perspectief: 'Van monitoren worden de dijken niet veiliger en het water niet schoner. Dus waarom zou je er veel geld aan besteden?! Maar goedkoop is ook in dit geval meestal duurkoop.' Hij legt uit waarom.

MACROFAUNA-ANALYSE

Waterschappen besteden jaarlijks tientallen miljoenen euro's aan dijkverbetering, betere afvalwaterzuivering, emissiereductie, schoon en gezond oppervlaktewater. Met name in het waterkwaliteitsbeheer zijn de komende tijd zeer grote investeringen nodig om te voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Schattingen gaan uit van maar liefst 4,2 miljard tot 2015. Afgemeten daaraan is monitoring helemaal niet zo duur als menig- een denkt, betoogt Bas van der Wal. 'Als je zoveel geld uit- geeft aan maatregelen, wil je het liefst dat het geld goed besteed is. Daarvoor is het onontbeerlijk dat je gaat meten en monitoren. Het vormt de noodzakelijke onderbouwing voor maatregelen die je gaat nemen. Anders loop je grote kans op misinvesteringen. En dat is pas echt weggegooid geld.'

VOORoordeel

Monitoring is volgens Bas van groot belang voor het begrijpen van de precieze effecten van maatregelen die je neemt. 'Vaak weten we wel ongeveer hoe maatregelen uitwerken, maar nooit precies. Als je de werking moni- tort, kun je tussentijds nog sleutelen aan een maatregel, en je kunt er je voordeel mee doen bij het voorbereiden en uitvoeren van toekomstige maatregelen.' Bas bestrijdt het vooroordeel dat monitoring vooral een bevestiging is van datgene wat we eigenlijk al weten: 'Het heeft in het verleden meer dan eens tot verrassende nieuwe inzichten geleid. Zo zijn we er jarenlang van uitgegaan dat de kwali- teit van stedelijk water vooral negatief werd beïnvloed door overstortingen. Dus hebben gemeenten en waterschappen veel werk gemaakt van het terugbrengen van de overstor-

tingsfrequentie. Uit monitoring is inmiddels gebleken dat na deze saneringen tegenwoordig andere factoren een grotere invloed hebben, zoals bladinvall en uitspoelen van meststoffen (hondenpoep) naar vijvers.'

ANDERS EN BETER

Moeten waterschappen meer gaan monitoren? Nee, niet per se, antwoord Bas enigszins cryptisch. Het gaat er vol- gens hem vooral om dat waterbeheerders het anders en beter gaan doen. 'De kunst is allereerst ervoor te zor- gen dat je de monitoringinspanningen zo goed mogelijk afstemt op de vragen die je wilt beantwoorden. Kortom: welke meetgegevens zijn belangrijk en welke niet? Het komt nog te vaak voor dat we gewoon de verkeerde din- gen zitten te meten. Natuurlijk begrijp ik wel dat je als waterschap niet voor alle vragen die je hebt, je meetnet opnieuw kunt gaan inrichten. Het is de kunst je meetnet zo in te richten, dat je er optimaal profijt van hebt.'

STANDAARDNET

Een ander belangrijk punt is dat er op de juiste wijze wordt gemeten, gemonsterd, gevalideerd en geanalyseerd, aldus Bas, zodat verkregen data en uitgevoerde analy-

THEMADAG OVER MONITORING FLORA EN FAUNA

Op dinsdag 15 december 2009 organiseren STOWA en de Gegevensautoriteit Natuur een themadag over monitoring van flora en fauna. Op deze dag komen de nieuwste inzichten en instrumenten op het gebied van monitoring aan bod. Het accent ligt daarbij op monitoring voor de Flora- en Faunawet, juridische aspecten van monitoring, nut en noodzaak van uniformering, validatie, bemonsteringsvoorschriften en het nieuwe Handboek Hydrobiologie. De dag is met name bedoeld voor beleidsmedewerkers, bestuurders en onderzoekers van waterschappen, universiteiten en groene adviesbureaus. Maar ook andere geïnteresseerden zijn welkom.

Tijdens de dag wordt ruim aandacht geschonken aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) die sinds april dit jaar online is. De NDFF is een systeem waarmee zoveel mogelijk informatie over flora en fauna in Nederland wordt bijeengebracht en beschikbaar wordt gesteld. Wat zijn de mogelijkheden en wat is het nut van dit instrument voor de waterschappen en andere organisaties? De themadag vindt plaats in congrescentrum Antropia te Driebergen. De toegang is gratis. Kijk voor meer informatie en aanmelding op www.stowa.nl | Agenda.

ses betrouwbaar, uitwisselbaar en reproduceerbaar zijn. Daar ontbreekt het volgens hem nog te vaak aan. Hij illustreert dat met enkele voorbeelden: 'Op dit moment valideert ieder waterschap hoogfrequente waterkwantiteitsmetingen verschillend. We hebben daarom samen met gegevensbeheerders en gebruikers een Validatieplan Waterkwantiteitsmetingen opgesteld om te komen tot meer uniformiteit en grotere betrouwbaarheid. Ook zijn we bezig te komen tot een betere bepaling van de actuele verdamping, want daar is op dit moment geen goede gestandaardiseerde aanpak voor. Die gegevens heeft ieder waterschap nodig bij het opstellen van een waterbalans. Het kan ook gaan om hele basale dingen. Als er staat dat je een macrofaunamonster moet nemen met een standaardnet, hoe ziet dat er dan uit? Hoe groot is dat net, en wat is de maaswijdte?'

IMPULS

De Kaderrichtlijn Water heeft volgens Bas een belangrijke impuls gegeven aan de waterkwaliteitsmonitoring. Waterschappen zijn verplicht aan de Europese Commissie te rapporteren over de waterkwaliteit en de daarin optredende veranderingen om te kijken of KRW-doelen worden behaald. Er worden chemische verbindingen gemeten, zuurstofgehalten, pH, voedingsstoffen, maar ook biologische componenten. De meeste waterschappen hebben inmiddels uniformiteit bereikt bij chemische monitoring. Dat geldt volgens Bas (nog) niet voor biologische monitoring: 'Vaak besteden waterschappen biologische bemonstering uit. Ze zijn daarbij geneigd te sturen op geld. Begrijpelijk, maar niet erg verstandig. Het ene bureau begroot voor het ana-

lyseren van een slootmonster twee uur, het andere een dag. In twee uur kun je echter alleen de grootste, meest beweeglijke en met het oog waarneembare organismen determineren. Er bestaat natuurlijk geen enkele relatie tussen grootte van organismen en de indicatorwaarde die ze hebben. Aan zo'n bemonstering heb je niks. En goedkoop blijkt duurkoop. Het Handboek Hydrobiologie waar we nu aan werken, beschrijft voor alle soortgroepen een soort basis monitoringvariant. Met dat boek in de hand kunnen waterbeheerders de kwaliteit van hun ecologische monitoring enorm verbeteren. Overigens zonder dat de totale kosten daarvan toenemen.' Het handboek komt nog dit jaar digitaal beschikbaar op de website van STOWA. Een gedrukt exemplaar verschijnt begin 2010.

Bas benadrukt dat STOWA niet de enige partij in het waterbeheer is die zich bezighoudt met betrouwbare en uniforme monitoring. 'We werken bijvoorbeeld samen met de Informatiedesk standaarden Water. IDSW werkt aan standaarddefinities voor waterbegrippen en stelt voor biologische meetparameters standaard meet-, bemonsterings- en analysetechnieken op. Verder zoeken we waar nuttig en zinvol ook aansluiting bij het Integraal Laboratorium Overleg Waterkwaliteitsbeheerders. Het ILOW is de landelijke organisatie voor afstemming en samenwerking tussen de waterschapslaboratoria. En we onderhouden contacten met het Nederlandse Normalisatie Instituut, die de bekende NEN-normen opstelt. Bijvoorbeeld om van een vrijblijvende richtlijn een meer geformaliseerde NEN-norm te maken.'